

CP 13 OKT. 2014

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Beh. Ambt.:
Streefdat.:
Afschr.: Raad/B&W/CZ
R.V.O.:

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)
1

betreft
Opzetten bestuurlijk netwerk
wethouders natuur

ons kenmerk
ECLBR/U201401870
Lbr. 14/073

datum
13 oktober 2014

Samenvatting

De Vereniging van Nederlandse gemeenten heeft aan het begin van deze nieuwe bestuurdersperiode het initiatief genomen om natuur te agenderen en op te pakken met het pamflet *Groen verbindt*. In het pamflet wordt natuur gekoppeld aan andere maatschappelijke thema's. De vele gemeentelijke uitdagingen zorgen ervoor dat natuur vele invalshoeken kent die verdeeld zijn over verschillende portefeuilles — natuur krijgt vooral betekenis door verbindend te besturen.

Vanuit de VNG en het Ministerie van Economische Zaken bestaat er behoefte om een netwerk te vormen van wethouders die binnen hun gemeente en college de coördinatie van natuur verzorgen en aanspreekpunt zijn. Tegen deze achtergrond verzoeken wij voor 1 november een coördinerend wethouder op het onderwerp natuur en het eerste ambtelijk aanspreekpunt hierop aan te melden per post of e-mail:

- E-mail: secrecfid@vng.nl met als onderwerp 'netwerk natuur'
- Post: VNG, ECFD 'netwerk natuur', Postbus 30435, 2500 GK Den Haag

Het bestuur van de VNG heeft Henk Mulder, wethouder gemeente Almere, gevraagd het netwerk te trekken. Het netwerk zal worden opgebouwd samen met natuurorganisaties. In november zullen we nader berichten over het netwerk en het startinitiatief in januari.

Gemeente Woerden 14.017239

Registratiedatum: 14/10/2014
Behandelend afdeling
Afgehandeld door/op:

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Aan de leden

informatiecentrum tel. (070) 373 8393	uw kenmerk	bijlage(n) 1
betreft Opzetten bestuurlijk netwerk wethouders natuur	ons kenmerk ECLBR/U201401870 Lbr. 14/073	datum 13 oktober 2014

Geacht college van burgemeester en wethouders,

De Vereniging van Nederlandse gemeenten heeft aan het begin van deze nieuwe bestuurdersperiode het initiatief genomen om natuur in al haar facetten te agenderen en op te pakken. Hiertoe is op 20 maart het pamflet *Groen verbindt* door Annemarie Jorritsma aangeboden aan directeur Natuurmonumenten Marc van den Tweel. In het pamflet wordt natuur gekoppeld aan andere maatschappelijke thema's.

De vele uitdagingen waarvoor uw gemeente staat, leiden ertoe dat natuur juist in deze collegeperiode vele invalshoeken kent die verdeeld zijn over verschillende portefeuilles. Zo ligt er een belang om gezondheid, jeugd, ruimtelijke ontwikkeling, energie en zorg te verbinden met natuur. De portefeuille natuur krijgt dan ook vooral betekenis door verbindend te besturen.

Vanuit de VNG, en ook bij het Ministerie van Economische Zaken in het kader van de *Rijksnatuurvisie 2014*, bestaat er behoefte om een netwerk te vormen van wethouders die binnen hun gemeente en college de coördinatie van natuur verzorgen en hiervoor aanspreekpunt zijn. Een 'bestuurlijke netwerk natuur' geeft ons de mogelijkheid snel met gemeentebestuurders te kunnen schakelen over bestuurlijke vraagstukken en uitdagingen en onderling ervaringen uit te wisselen. Bovendien kunnen we zo gezamenlijk de verbinding leggen en optrekken met maatschappelijke partners zoals Natuurmonumenten.

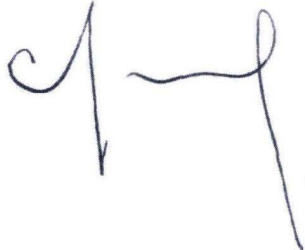
Tegen deze achtergrond verzoeken wij u om voor 1 november een coördinerend wethouder op het onderwerp natuur bij ons aan te melden. Ook vragen wij u aan te geven, wie hierop het eerste aanspreekpunt is vanuit uw ambtelijke organisatie. Onderstaand leest u hoe u dit kunt doen. Het bestuur van de VNG heeft Henk Mulder, wethouder gemeente Almere, gevraagd het netwerk te trekken. Het netwerk zullen we opbouwen tezamen met natuurorganisaties.

In november zullen we u nader berichten over het netwerk en het startinitiatief in januari dat wij

organiseren met het Ministerie van Economische Zaken.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

drs. C.J.G.M. de Vet
Lid directieraad

Aanmelden coördinerend wethouder en eerste ambtelijk aanspreekpunt

U kunt de namen en de e-mailadressen van uw coördinerend wethouder en het eerste aanspreekpunt vanuit uw ambtelijke organisatie aan ons doorgeven per post of e-mail:

- E-mail: secrecf@vng.nl met als onderwerp 'netwerk natuur'
- Post: VNG, ECFD 'netwerk natuur', Postbus 30435, 2500 GK Den Haag

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.

GREEN ACTIEVEIT
De gemeente is steeds meer verantwoordelijk voor de zorg voor altnie groepen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dat vergt veel aandacht van de gemeente, aandacht die wel eens ten koste kan gaan van andere aandachtgebieden zoals natuur. Door slim te combineren ontstaan echter bijzonder effectieve en interessante combinaties. Een aantal voorbeelden:

Steeds meer ouderen vinden hun weg naar het vrijwillig landschapsbeheer. Niet alleen omdat ze het landschap zo belangrijk vinden, maar vooral omdat het een bijzonder sociale activiteit is. Just ook voor ouderen is het belangrijk te blijven bewegen en de inspanningen die geleefd worden in het landschapsbeheer zijn daarom een belangrijke toegevoegde waarde en hebben een ontspannende werking op de geest.

Twee vrijwilligersgroepen van Stichting Landschapsbeheer Zeeland werken wekelijks samen met een begeleider en cliënten van re-integratie bedrijf Travale Kubat. In Zeewolde-Vlaanderen en op Walcheren wordt geknot en gewerkt aan ecologisch beheer van knoep en bloeiwijzen. Cliënten van de Sociale Werkvoorziening Huis en Walcheren zijn actief met het onderhoud van Wandelmeent Zeeheld. Markeringen en overstagings worden vrijgemaakt en knickbanken in de lijnolie gezet.

Samen met cliënten van Irizorg, een instelling voor verstandelijk en dalicoren, bouwen mensen van de Gelderse Natuur en Milieufederatie bijenkasten en plaatsen en onderhouden deze. De baten worden geplaatst op de daken van bedrijven en gemeenten in Gelderse steden, waarmee sponsorcontracten worden aangegaan. Tegen een vergoeding voor de onderhoudskosten ontvangen de bedrijven een tijdelijk op dak, een deel van de honingopbrengst en publiciteit over hun deelname aan het project.

De Gelderse Natuur en Milieufederatie heeft samen met dezelfde gemeente

© Milieufederatie Zeeland

© Milieufederatie Zeeland

den in de stadstrand (de Piccardthofplas, de Hunzezone en het natuurlijke deel van Karlingje) voor een symbolisch bedrag van de gemeente in eigendom overgenomen. Het beheer daarvan wordt ook voor een deel met behulp van onwonen en vrijwilligers georganiseerd. Een instrument dat de waarde van groen goed in beeld brengt is TEBE-stad. TEBE staat voor 'The Economics of Ecotourism and Biodiversity'. Met de TEBE-stad rekentool is het proces rondom waarde en waarderen van groen en water in de stad op gang te brengen. Aan de hand van deze rekentool zijn op basis van kengetallen de baten van een groenproject te berekenen. Zo ziet een gemeente direct een indicatie van het effect van maatregelen als extra bomen of groene daken op maatschappelijke baten zoals gezondheid, energiebesparing of waterberging. Door te werken met scenario's is het mogelijk om het optimale plan te vinden met de meeste baten en vervolgens de dialoog aan te gaan met potentiële partners en initiators.

GROEN ADEMT
Door klimaatverandering komt de leefbaarheid van Arnhem in het geding: de stad wordt te warm tijdens de zomerse periodes. Steden produceren warmte door verwarming of koeling van gebouwen en door het verkeer. Voor haar bewoners maar ook voor bedrijven en bezoekers kan Arnhem dan minder aantrekkelijk worden. Arnhem wil echter een stad zijn waar het prettig toeven is onder alle weersomstandigheden. Gezien dit belang is klimaat een van de thema's van de nieuwe structuurvisie. In de groene delen van de gemeente mag niet meer gebouwd worden omdat juist daar nog verkoeling te vinden is tijdens warme dagen. Ook het open houden van die stad iets koeler houdt. Waar mogelijk wil Arnhem de stad verder vergroenen, bijvoorbeeld de pleinen en binnenstraten. Apeldoorn werkt al 10 jaar samen met het Waterschap op de karakteristieke baken en sprongen in de stad weer zichtbaar te maken. Dit dient vele doelen. De stad wordt er groener van, het stadsklimaat wordt beter, overvloedige neerslag kan beter verwerkt worden en het brengt cultuurhistorie terug. De stadswoners zijn trots op hun baken en waarderen daardoor hun woonomgeving meer. En ook de voor deze baken typische flora en fauna komen zo terug.

© Milieufederatie Zeeland

De baken en sprongen vormen een belangrijke pijler in het ruimtelijk fundament van de stad zoals dat is vastgelegd in de structuurvisie.

GROEN TREKT AAN
De natuurbeschermingswetgeving verplicht iedereen op rekening te houden met beschermde planten en diersoorten. Als je iets gaat ondernemen waar mogelijk beschermde planten of dieren last van hebben, moet je een oriëntatie aanvragen. Er moet dan wel een gedegen ecologisch onderzoek plaatsvinden. Maar een ecologisch onderzoek kan er natuurlijk ook toe leiden dat er geen vergoeding komt. Dat geeft weer procedures, aanvullend onderzoek, et cetera. Veel mensen onthouden dan dat vanwege de natuur er niets mag, niets kan, en het haastbaar is en een lange adem vereist om iets gedaan te krijgen.

De gemeente Zeulle heeft een manier van werken ontwikkeld waarbij niet elke initiatiefnemer een compleet vergoedingstraject hoeft te doorlopen. De gemeente heeft namelijk het voorwerk al gedaan: de planten- en diersoorten zijn in kaart

© Milieufederatie Zeeland

gebracht en in grote lijnen componeert de gemeente vooraf de mogelijke bedrington die er de komende jaren verwacht worden. Voorstellen minder kosten, minder gedoe, minder irritaties bij nieuwkomers, een positief imago van natuur en meer natuur in en om de stad!

© Milieufederatie Zeeland

De Zeeuwse Milieufederatie en Yara, een Zeeuwse bedrijf voor meststoffen en gewasvoedingprogramma's, werken samen om de draagkracht van de bodem te verbeteren. Zo ontstaat er een tijdelijk leefgebied voor planten en dieren, die als het bedrijf de grond weer nodig heeft voor bijvoorbeeld uitbreiding, zonder grote problemen met de natuurwetgeving weer kan worden omgezet. De Natuur en Milieufederatie bieden ondersteuning bij de oriëntatieaanvraag en leveren samen met organisaties als Stichting Landschapsbeheer inrichting- en beheersadvies voor deze terreinen.

GROEN ZORGT
Artsen van het Ziekenhuis Bernhoven te Uden wandelen 1 keer per maand met diabetespatiënten in de natuur. De diabetesverpleegkundigen en internisten merken dat wandelen in een groene omgeving een ontspannen sfeer creëert, waardoor de patiënten gemakkelijker vragen durven te stellen dan wanneer ze tegenover de arts zitten tijdens een spreuker. Door regelmatig de bloedglucose te meten, ontdekken mensen veel bloedsuikers dieen als zij intensief bewegen. De artsen van Ziekenhuis Bernhoven leiden vanaf natuurcentrum De Maashof de wandelingen samen met een IVN-gids die tijdens de wandelingen vertelt over de natuur en het landschap. De gemeente zorgt ervoor dat er voldoende paden zijn om ook daadwerkelijk de rondjes te kunnen lopen. Andere gemeenten houden in hun groenbeleid rekening met hun nieuwe gemeentelijke zorgtaak. Voor veel patiënten (dow, autisme, niet-aangeboren hersenafwijkingen) is het werken in de natuur en het groen een heel zinvolle, heldere of rustgevende activiteit. Door samen met zorgaanbieders en patiënten slimme combinaties te zoeken in zorg en natuur, wijzigt het mes aan twee kanten: de gemeente faciliteert goede zorg en levert extra groen en natuur op.

© Milieufederatie Zeeland

CONTACTEN

Organisatie	Contactpersoon	www.adres@tel.nl
VNG	Olaf Pijns/Jethouder Apeldoorn	www.vng.nl
De Natuur en Milieufederaties	Marjolijn van Steenis	020 - 22 31 65 70
Natuurmonumenten	Wolfram Vintges	www.natuurmonumenten.nl
De 12 Landschappen	Willem Hellevoort	036 - 65 59 93
Staatsoverheid	Sascha van Breukelen	www.de12landschappen.nl
Landschapsbeheer Nederland	Franko Hoekstra	036 - 65 26 11
De Vlindersichting	Gerrit Jan van Herwaarden	www.vlindersichting.nl
IVN Nederland	Titia Wolterbeek	036 - 23 45 01
Vogelbescherming Nederland	Jelle de Jong	www.ivn.nl
Stichting RAVON, Zoogdiervereniging	Jip Louwe Koopmans	020 - 530 88 64
	Rob van Westrijnen	www.vogelbescherming.nl
		www.ravon.nl
		024 - 74 10 00
		www.zoogdiervereniging.nl
		024 - 74 10 00

De baken en sprongen vormen een belangrijke pijler in het ruimtelijk fundament van de stad zoals dat is vastgelegd in de structuurvisie.

GROEN TREKT AAN
De natuurbeschermingswetgeving verplicht iedereen op rekening te houden met beschermde planten en diersoorten. Als je iets gaat ondernemen waar mogelijk beschermde planten of dieren last van hebben, moet je een oriëntatie aanvragen. Er moet dan wel een gedegen ecologisch onderzoek plaatsvinden. Maar een ecologisch onderzoek kan er natuurlijk ook toe leiden dat er geen vergoeding komt. Dat geeft weer procedures, aanvullend onderzoek, et cetera. Veel mensen onthouden dan dat vanwege de natuur er niets mag, niets kan, en het haastbaar is en een lange adem vereist om iets gedaan te krijgen.

De gemeente Zeulle heeft een manier van werken ontwikkeld waarbij niet elke initiatiefnemer een compleet vergoedingstraject hoeft te doorlopen. De gemeente heeft namelijk het voorwerk al gedaan: de planten- en diersoorten zijn in kaart

© Milieufederatie Zeeland

gebracht en in grote lijnen componeert de gemeente vooraf de mogelijke bedrington die er de komende jaren verwacht worden. Voorstellen minder kosten, minder gedoe, minder irritaties bij nieuwkomers, een positief imago van natuur en meer natuur in en om de stad!

© Milieufederatie Zeeland

De Zeeuwse Milieufederatie en Yara, een Zeeuwse bedrijf voor meststoffen en gewasvoedingprogramma's, werken samen om de draagkracht van de bodem te verbeteren. Zo ontstaat er een tijdelijk leefgebied voor planten en dieren, die als het bedrijf de grond weer nodig heeft voor bijvoorbeeld uitbreiding, zonder grote problemen met de natuurwetgeving weer kan worden omgezet. De Natuur en Milieufederatie bieden ondersteuning bij de oriëntatieaanvraag en leveren samen met organisaties als Stichting Landschapsbeheer inrichting- en beheersadvies voor deze terreinen.

GROEN ZORGT
Artsen van het Ziekenhuis Bernhoven te Uden wandelen 1 keer per maand met diabetespatiënten in de natuur. De diabetesverpleegkundigen en internisten merken dat wandelen in een groene omgeving een ontspannen sfeer creëert, waardoor de patiënten gemakkelijker vragen durven te stellen dan wanneer ze tegenover de arts zitten tijdens een spreuker. Door regelmatig de bloedglucose te meten, ontdekken mensen veel bloedsuikers dieen als zij intensief bewegen. De artsen van Ziekenhuis Bernhoven leiden vanaf natuurcentrum De Maashof de wandelingen samen met een IVN-gids die tijdens de wandelingen vertelt over de natuur en het landschap. De gemeente zorgt ervoor dat er voldoende paden zijn om ook daadwerkelijk de rondjes te kunnen lopen. Andere gemeenten houden in hun groenbeleid rekening met hun nieuwe gemeentelijke zorgtaak. Voor veel patiënten (dow, autisme, niet-aangeboren hersenafwijkingen) is het werken in de natuur en het groen een heel zinvolle, heldere of rustgevende activiteit. Door samen met zorgaanbieders en patiënten slimme combinaties te zoeken in zorg en natuur, wijzigt het mes aan twee kanten: de gemeente faciliteert goede zorg en levert extra groen en natuur op.

© Milieufederatie Zeeland

CONTACTEN

Organisatie	Contactpersoon	www.adres@tel.nl
VNG	Olaf Pijns/Jethouder Apeldoorn	www.vng.nl
De Natuur en Milieufederaties	Marjolijn van Steenis	020 - 22 31 65 70
Natuurmonumenten	Wolfram Vintges	www.natuurmonumenten.nl
De 12 Landschappen	Willem Hellevoort	036 - 65 59 93
Staatsoverheid	Sascha van Breukelen	www.de12landschappen.nl
Landschapsbeheer Nederland	Franko Hoekstra	036 - 65 26 11
De Vlindersichting	Gerrit Jan van Herwaarden	www.vlindersichting.nl
IVN Nederland	Titia Wolterbeek	036 - 23 45 01
Vogelbescherming Nederland	Jelle de Jong	www.ivn.nl
Stichting RAVON, Zoogdiervereniging	Jip Louwe Koopmans	020 - 530 88 64
	Rob van Westrijnen	www.vogelbescherming.nl
		www.ravon.nl
		024 - 74 10 00
		www.zoogdiervereniging.nl
		024 - 74 10 00

VNG
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Natuurmonumenten

Samen met:
De Natuur en Milieufederaties
De 12 Landschappen
Staatsoverheid
Landschapsbeheer Nederland
De Vlindersichting
IVN Nederland
Vogelbescherming Nederland
Stichting RAVON
Zoogdiervereniging

GROEN ACTIVEERT

- Burgers kunnen meer van hun groene omgeving maken en heel vaak willen ze dat ook. We gaan bij burgerinitiatieven uit van 'wat veel kan' in plaats van 'wat niet mag'.
- We geven de groengebiedjes in woonbuurten terug aan omwonenden zodat de omwonenden niet alleen moderne woongebieden kunnen creëren maar ook woongebieden waar mensen elkaar kennen en willen samenwerken aan hun eigen buurt.
- We gebruiken groene projecten als zinvolle tegenprestatie voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

GROEN ADEMT

- Bij de langjarige ruimtelijke planning staat groen centraal. In gebieden waar mogelijk in de toekomst stedelijke ontwikkelingen gaan plaatsvinden, gaan we eerst het groen plannen voordat we het rood aanleggen. Deze werkwijze verankeren we in de structuurvisie.
- Binnensteden worden warmer door de versterking en klimaatverandering. Door de binnensteden te vergroenen en er voor te zorgen dat er meer water in de stad komt (beken, vijvers, etc), maken we de binnenstad koeler en daarmee aantrekkelijker voor bewoners en bezoekers. Hierin werken we samen met de waterschappen.

GROEN VERDIENT

- Wijsheid over groenbeheer ligt niet alleen bij de gemeente. We gaan daarom samenwerken met groene organisaties zoals inkers, natuurbeheerders, waterbeheerders, vogelwerkgroepen maar ook recreanten om te kijken waar natuur groener, kleurrijker kan en waar het goedkoper kan worden beheerd.
- We geven de komende jaren meer aandacht aan grotere natuurgebieden. Doel is meerwaarde te creëren door bewuster te zijn van de waarde van deze gebieden. Uitkomst kan zijn een intensievere samenwerking met natuurbeschermingsorganisaties, afstoten van gebieden of het instellen van een revoering fund.
- We zetten in op het verdienen aan natuur door multifunctioneel gebruik van de gemeentelijke natuurgebieden. We gaan kijken naar combinaties met bijvoorbeeld waterberging, energieproductie (zonnepanelen) en recreatie. Functiecombinaties die waarbij natuur geld kan opleveren zonder de natuur aan te tasten.

GROEN VERBINDT

Burgers waarderen groen en natuur. Gemeenten kunnen hen daarin steunen door een actief groenbeleid te voeren. Door groen en natuur te koppelen aan andere maatschappelijke thema's zijn er veel win-win-situaties te creëren.

Deze actiepunten zijn bedoeld als inspiratie om natuur een belangrijkere plek te geven in de collegeakkoorden. Maar ze zijn ook een-op-een over te nemen in de akkoorden. Op de volgende pagina's staan voorbeelden van verbindingen tussen natuur en andere maatschappelijke thema's die naar beleven zijn te gebruiken.

GROEN TREKT AAN

- We staan de schaarse ruimtelijke ontwikkelingen niet in de weg die gaan we van te voren natuur compenseren. Op die manier leggen we eventuele initiatieven geen onnodige barrières op.
- Groen is alleen mooi als je er van kunt genieten. Daarom kijken we samen met sportverenigingen, wandelverenigingen en bewoners waar verbetermogelijkheden zijn voor ontlasting van natuur.
- We zetten tijdelijk natuur in. We gebruiken de op een bestemming wachtende grondvoorraden waar mogelijk voor tijdelijke natuur en andere groene bestemmingen. Die stad wordt er levendiger van, de biodiversiteit wordt gestimuleerd, maar we zetten de ontwikkelingen voor de toekomst ook niet op slot.

GROEN ZORGT

- We verbinden groen en zorg waardoor patiënten zich beter voelen de relatie arts-patiënt beter wordt en de zorgkosten omlaag gaan.
- We zorgen voor voldoende en goed bereikbare en uitdagende speelplekken. Ook dat bijvoorbeeld bij jonge kinderen is een unal groeiend probleem. Een groene omgeving nodigt uit tot spelen en dat zal deze ziekte deels kunnen voorkomen.
- We gaan samenwerken met zorginstellingen om langdurige zorgruimtes zoals mensen met Dour, autisme, niet-aangeboren hersenafwijking een plek in de natuur te geven waardoor de natuurkosten en zorgkosten lager kunnen worden. Tegelijkertijd gaan de natuurwaarden omhoog en wordt de zorg voor deze mensen beter.
- Als we nieuwe groene infrastructuur aanleggen, zoeken we in eerste instantie naar mogelijkheden en locaties rondom zorginstellingen omdat patiënten veel baat hebben bij goed ontstoken groengebieden.

- Bovenstaande voorbeelden zullen in een collegeakkoord aan kracht kunnen als er een indicatie bij te vermelden is van de mate van succes na vier jaar. Omdat het voor elke gemeente anders is welke indicatoren relevant zijn, vinden we hier met slechts enkele voorbeelden.

- Aantal bezoekers per jaar in een natuurgebied met het liefst een ondergrondse inleiding.
- Via een enquête de waardering van bezoekers, misten: waardering is bijvoorbeeld gemiddeld van 6 naar 7,5 op een schaal van 10.

- Aantal te actieve personen per jaar
- Mate van biodiversiteit die is gerealiseerd in vier jaar
- Zoveel procent lagere kosten op natuurbeheer omdat het is overgenomen door burgers
- In welken aantal hectare tijdelijke natuur